

GENOOTSCHAP NEDERLAND - ARUBA

NIEUWSBRIEF 9 / DECEMBER 2020

Geachte deelnemer van het Genootschap Nederland-Aruba, geachte lezer!

Hierbij ontvangt u de negende en laatste Nieuwsbrief van dit jaar. Het is een uitgebreide eindejaarseditie geworden met speciale aandacht voor de mate waarin Nederlandse politieke partijen in hun programma's voor de Tweede Kamerverkiezingen oog hebben voor de betrekkingen met Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland.

Op verzoek van het Genootschap Nederland-Aruba schreef Europarlementariër Samira Rafaela een beschouwing over de Europese Unie, de Coronacrisis en het Koninkrijk. 'Ik ben ervan overtuigd dat wij in 2021 als Koninkrijk dichterbij elkaar toegroeien.'

Aan Juliska van Rossum en Hanja Nijeboer, twee rijksambtenaren die in Bonaire werkzaam zijn, zal het absoluut niet liggen. Ter gelegenheid van Koninkrijksdag 2020 besloten zij, in plaats van de geijkte zorgelijke kanten van de Cariben, de positieve kanten van de 'zes prachtige eilanden' te belichten. Hun tip: 'Breng een bezoek aan San Nicolas. Voorheen een echte arbeidersstad, die met het sluiten van de olieraffinaderij in verval raakte. Kunstenaars hebben daar verandering in gebracht.'

Voorts berichten wij over de haalbaarheid van elektrisch vliegen tussen de ABC-eilanden en over Alfred Schaffer, zoon van een Arubaanse moeder, die de P.C. Hooftprijs voor poëzie krijgt toegekend. Leest u maar!

* * *

Het bestuur van het Genootschap Nederland-Aruba heeft er vooral in dit allerwegen bijzondere Coronajaar 2020 naar gestreefd om u door middel van deze Nieuwsbrief geregeld op de hoogte te houden van ontwikkelingen die relevant zijn voor de Arubaans-Nederlandse betrekkingen. Zelden is de betekenis én meerwaarde van de relaties in ons Koninkrijk zo groot geweest als thans het geval is. Overheidssteun is noodzakelijk, essentieel, enorm en ingrijpend gebleken.

Ook in 2021 zullen wij ons inzetten voor uw en ons Genootschap. Laten wij vurig hopen dat het ons komend jaar gegeven zal zijn om elkaar weer normaal te ontmoeten, om als vanouds bijeenkomsten te houden over belangwekkende thema's, om elkaar weer te begroeten, de hand te schudden, bij te praten en voort te gaan.

Het bestuur is daarop attent. Zoals wij wellicht ook onder ogen moeten zien dat digitale bijeenkomsten niet mogen worden uitgesloten. Als hulpmiddel om in elk geval invulling te geven aan onze missie: bij te dragen aan wederzijds begrip en versterking van onze koninkrijksrelaties.

Namens alle bestuursleden wens ik u fijne kerstdagen toe en zicht op een genormaliseerd 2021. Bon Pasco y un prospero Año Nobo!

Het ga u goed!

Nico van Grieken
Voorzitter

= = = = = = = = = =

INHOUD

- Europarlementariër Samira Rafaela: ‘Helaas is er niet altijd oog voor de Landen en Gebieden Overzee van de Europese Unie’
- Rijksambtenaren besteden bijzondere aandacht aan Koninkrijksdag 2020 en belichten de positieve kanten van de Cariben
- ‘Elektrisch vliegen tussen ABC-eilanden met toestellen tot negentien passagiers komt steeds dichterbij’
- P.C. Hooftprijs 2021 voor poëzie gaat naar Alfred Schaffer
- **UITGELICHT:** Tweede Kamerverkiezingen 2021 en de aandacht voor onze koninkrijksrelaties in verkiezingsprogramma’s

* * *

‘Helaas is er niet altijd oog voor de Landen en Gebieden Overzee van de Europese Unie’

Samira Rafaela © European Union 2020-Source: EP

‘Helaas is er niet altijd oog voor de Landen en Gebieden Overzee van de Europese Unie.’ Aldus de Nederlandse Europarlementariër (D66) Samira Rafaela in een beschouwing over de EU, de Coronacrisis en het Koninkrijk. Rafaela benadrukt dat een Nederlandse minister of staatssecretaris in de EU namens het gehele Koninkrijk spreekt. ‘Als wij dit beseffen, ben ik ervan overtuigd dat we in 2021, als Koninkrijk, dichter naar elkaar toe groeien.’

'2020 is een roerig jaar voor de verhoudingen binnen ons Koninkrijk. De uitbraak van het Coronavirus heeft de relaties tussen de autonome landen van ons Koninkrijk duidelijk op de proef gesteld. Een crisis is vaak een *'make or break'* moment. Hervorming en vernieuwing van de Europese Unie zijn vaak versneld na de uitbraak van een crisis.

Een voorbeeld hiervan is de Europese staatsschuldcrisis van eind 2009 welke heeft geleid tot onder andere de oprichting van het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM). Ook de Coronacrisis is voor de Europese Unie een moment van pompen of verzuipen. Maatregelen die jaren terug ondenkbaar waren, zoals het Coronaherstelfonds, worden nu werkelijkheid.

Beperkte kennis over LGO

Helaas is er niet altijd oog voor de Landen en Gebieden Overzee van de Europese Unie. Wanneer slechts drie lidstaten (Frankrijk, Denemarken en Nederland) gebieden met deze status hebben, is er helaas beperkte kennis over de status en de vraag welke rechten de eilanden hebben.

Begin november was het voor mij mogelijk om weer in het Caribische deel van het Koninkrijk te zijn. Dit keer om zelf te zien wat de impact van het Coronavirus is. Vanwege de reisadviezen was het helaas niet mogelijk om naar Aruba te gaan, maar op Curaçao heb ik duidelijk gemerkt hoe veel stiller het eiland is, hoe inkomsten uit toerisme zijn weggevallen en wat voor gevolgen dat heeft voor de inwoners.

Je hoeft geen genie te zijn om te bedenken hoe groot de gevolgen van de Coronacrisis voor de Caribische delen van ons Koninkrijk zijn wanneer inkomsten uit toerisme zo'n groot onderdeel zijn van de economie, in een aantal gevallen zelfs meer dan negentig procent.

Oproep voor bijzonder noodfonds

Toen het Coronavirus in Brussel om zich heen greep, kwam het Europees Parlement op onontgonnen terrein, maar al na enkele weken wist het zich te herpakken met vergaderingen en stemmingen op afstand. Dit bracht de mogelijkheid om een resolutie aan te nemen over COVID-19 en de gevolgen hiervan, waarbij mijn politieke groep, Renew Europe, het initiatief nam.

Op mijn initiatief bevatte deze resolutie een oproep aan de Europese Commissie en de lidstaten om een bijzonder (nood)fonds ter ondersteuning van de Landen en Gebieden Overzee op te richten. Dit (nood)fonds zou de getroffen sectoren moeten ondersteunen, waaronder de gezondheidszorg en de toerismesector.

Deel van Europese familie

Het Europees Parlement heeft hiermee duidelijk aangegeven dat de Landen en Gebieden Overzee tot de Europese familie behoren. Nu de nieuwe meerjarenbegroting wordt goedgekeurd kunnen de LGO's rekenen op nieuwe fondsen voor de komende zeven jaar.

Wel heeft de Europese Commissie bestaande middelen die al bedoeld waren voor de Landen en Gebieden Overzee geormerkt voor COVID-19 doeleinden. Een voorbeeld hiervan is het RESEMBID-fonds waarbinnen een budget van 10 miljoen euro beschikbaar is gemaakt voor het aanpakken van de Coronacrisis.

Het einde van 2020 nadert waardoor ik nu ook vooruitkijk naar 2021. Dat jaar zal hopelijk een jaar van herstel worden. Het jaar waarin toerisme, en daarmee de economie, hopelijk weer kan opleven.

Solidariteit voorop

Volgend jaar vinden natuurlijk ook de Tweede Kamerverkiezingen plaats. In het verkiezingsprogramma heeft D66 een apart gedeelte opgenomen over het Koninkrijk (zie elders in deze Nieuwsbrief, red.). Wat D66 betreft staat solidariteit voorop. Wanneer een ramp de eilanden treft wordt het gehele Koninkrijk geraakt.

Wanneer een Nederlandse minister of staatssecretaris spreekt in de Raad van Ministers in Brussel, spreekt deze namens het volledige Koninkrijk. Wanneer we dit besef hebben, kunnen we vooruit en ik ben ervan overtuigd dat we in 2021, als Koninkrijk, dichter naar elkaar toe groeien.

* * *

Rijksambtenaren besteden bijzondere aandacht aan Koninkrijksdag 2020

Twee Nederlandse rijksambtenaren, Juliska van Rossum en Hanja Nijeboer, hebben Koninkrijksdag benut om een positief beeld te schetsen van het Caribische deel van het Koninkrijk. In hun bericht en foto's, die onlangs op het Rijksportaal stonden, richten zij zich op hun collega's in Nederland.

Juliska van Rossum (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en Hanja Nijeboer (ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) werken voor de Rijksdienst Caribisch Nederland, standplaats Bonaire. Juliska werkt als senior beleidsmedewerker bij het team OCW Caribisch Gebied. Zij houdt zich voornamelijk bezig met het hoger onderwijs en het opleiden van leraren op de zes eilanden. Hanja Nijeboer is senior beleidsjurist en werkte in het afgelopen jaar voornamelijk als crisiscoördinator Caribisch Nederland voor de waarnemend Rijksvertegenwoordiger. Zij vormt een schakel tussen de ministeries in Den Haag en de drie openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De mooie dingen van de zes eilanden

‘Velen van jullie’, zo schrijven zij hun rijkscollega's, ‘horen over ontwikkelingen in het Caribische deel van het Koninkrijk of hebben daar in hun werk mee te maken.’ Maar hoe vaak staan die berichten en dat werk niet in het teken van onderhandelingen, politieke instabiliteit, extra steun

voor bijvoorbeeld de zorg of tegenwoordig: de kleur van het reisadvies? Op Koninkrijksdag, belichten zij een andere kant: ‘De mooie en leuke dingen van deze zes eilanden.’

Op 15 december is het Koninkrijksdag, Dia di Reino of Kingdom Day. Op deze dag ondertekende koningin Juliana in 1954 het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. In het Statuut staan de kernwaarden van ons Koninkrijk: de rechten van de mens, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van bestuur. Elk land is primair zelf verantwoordelijk voor het borgen van deze waarden.

Aruba: bezoek San Nicolas

Het eerste ‘prachtige eiland’ dat Van Rossum en Nijeboer beschrijven is Aruba, een van de drie Benedenwindse eilanden: ‘Je vindt er mooie, kilometers lange parelwitte stranden. Wanneer je het eiland met een auto verkent, kom je ook kleine, onbekende strandjes en verborgen baaitjes tegen. Met een grote diversiteit aan cuisines valt er ook op culinair gebied veel te ontdekken. Tip van ons: breng een bezoek aan San Nicolas. Voorheen een echte arbeidersstad, die met het sluiten van de olieraffinaderij in verval raakte. Kunstenaars hebben daar verandering in gebracht met kleurrijke street art. Jaarlijks komen er tijdens de Aruba Art Fair nieuwe ‘murals’ bij.’

Bonaire wordt geroemd voor zijn indrukwekkende onderwaterwereld. ‘Ook boven water valt er genoeg te beleven: van de ruige oostkust, tot het heuvelachtige noorden dat grotendeels tot het nationaal park behoort.’ Blijvende aandacht is nodig voor de natuur en de handhaving van de natuur- en milieuwetgeving.

Het hoogste punt van het Koninkrijk ligt op *Saba*: de Mount Scenery, 883 meter hoog. ‘Je wordt omringd door een tropisch paradijs. Onze persoonlijke favoriet is de Sandy Cruz-hike, al is het dit jaar afgeronde pad op de Mount Scenery ook prachtig. Je zult op Saba niet zo gauw verdwalen: er ligt maar één weg, The Road.’

Over Curaçao: het kleurrijke Willemstad is sinds 1997 erkend door UNESCO als werelderfgoed. Het is het grootste eiland van de zes en kent veel historisch en cultureel interessante bezienswaardigheden. Om Curaçao - nog beter - te leren kennen is de film *Buladó* een echte aanrader. Niet voor niets won deze lokale filmproductie dit jaar een Gouden Kalf voor Beste Film.’

Het vijfde eiland is *Sint Eustatius*: ‘Als je daar een schep in de grond zet, vind je al snel archeologische parels. Het eiland is ook aantrekkelijk voor de onderwaterarcheologie. Er wordt hard gewerkt aan de wegen, geen overbodige luxe. Wij hopen dat deze ontwikkeling binnenkort ook voor Bonaire te melden valt. En wat veel bewindspersonen helaas nooit ervaren is dat je op Statia prachtig kunt wandelen - omdat ze dat al op Saba hebben gedaan en het schema geen ruimte biedt voor nog een wandeling.’

Last but not least: *Sint Maarten*, the Friendly Island, een smeltkroes van culturen, grenzend aan het Franse Saint Martin. ‘Je vindt hier toprestaurants en waarschijnlijk de beste croissants in het Koninkrijk. Een van de hoogtepunten van het jaar, het carnaval, duurt in Sint Maarten drie weken. Wij hebben geluk om als rijksambtenaren op deze eilanden te wonen en werken.’

* * *

‘Elektrisch vliegen tussen ABC-eilanden met toestellen tot negentien passagiers komt steeds dichterbij’

Wereldwijd wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van duurzame luchtvaart. Zo ook in Nederland en in de Cariben. Op initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in Den Haag werd onlangs de Koninkrijksdialoog ‘Together we can fly for ABC’ gehouden: hoe haalbaar is elektrisch vliegen tussen Aruba, Bonaire en Curaçao?

Het blad *Bon Bini Bonaire* had over elektrisch vliegen een interview met Marius Sliedrecht, Programmamanager Luchtvaart Caribisch gebied, en Arjan van Vliet, Manager Innovatie in mobiliteit. Beiden zijn werkzaam bij het ministerie van IenW. Volgens hen komt elektrisch vliegen voor kleinere toestellen tot negentien passagiers steeds dichterbij. ‘Voor de grote commerciële luchtvaart is elektrisch vliegen nog geen optie. De hoeveelheid energie in batterijen die dat vraagt maakt het voor lange afstandsvluchten onmogelijk voor een toestel om überhaupt op te stijgen.’

Innovatieproject Elektrisch vliegen

Het ministerie verkent al langer de mogelijkheden van elektrisch vliegen tussen de ABC-eilanden. De positieve resultaten daarvan hebben geleid tot het besluit om een masterplan op te zetten: 'Innovatieproject Elektrisch vliegen in de Cariben'. Veel onderzoek is nog nodig voordat over verwezenlijking van elektrisch vliegen kan worden gesproken. Het gaat o.m. over de beschikbaarheid van vliegtuigen, (laad)infrastructuur, benodigde certificering en financiële middelen.

Sliedrecht en Van Vliet noemen de Koninkrijksdialoog op meerdere vlakken zeer geslaagd: ‘Er zijn bruggen geslagen tussen kennis en netwerken op luchtvaart- en energiegebied. Het is gelukt om veertig jonge professionals op verschillende locaties - Aruba, Bonaire, Curaçao en Nederland - digitaal bij elkaar te brengen. We willen van jonge professionals zoals studenten van mbo tot technische universiteit horen wat de mogelijkheden zijn voor duurzame luchtvaart in de Cariben.’

Luchthavens aanpassen

De beide beleidsambtenaren noemen het belangrijk dat ook over de aanpassing van de luchthaveninfrastructuur wordt nagedacht en dat eventuele investeringen ‘electric proof’ zijn voor de toekomst, bijvoorbeeld laadinfrastructuur. ‘Er zal ook nagedacht moeten worden over de totale energievoorziening, want elektrische vliegtuigen verbruiken veel energie. Waar wordt deze energie vandaan gehaald? Extra zonnepanelen, windmolens of andere nog niet ontdekte energiebronnen?’

Elektrisch vliegen kent volgens hen vele voordelen. ‘Het onderhoud van de vliegtuigen is goedkoper en er worden geen fossiele brandstoffen meer gebruikt. De exploitatiekosten van een vliegtuig zullen naar verwachting lager zijn. Bovendien is er geen directe uitstoot van broeikasgassen of andere vervuiling. Daarnaast zal de geluidsproductie van elektrische toestellen een stuk minder zijn en dat is goed voor het welzijn van mens en dier.’

Ambitie

Sliedrecht en Van Vliet streven ernaar dat ‘ergens in de komende drie jaar’ voor het eerst een elektrisch vliegtuig opstijgt van Flamingo Airport. ‘Als we met ons allen de schouders eronder zetten is dat mogelijk.’

* * *

P.C. Hooftprijs 2021 voor poëzie gaat naar Alfred Schaffer

De P.C. Hooftprijs 2021 voor poëzie gaat naar Alfred Schaffer. De belangrijkste literaire prijs van Nederland is hem toegekend voor zijn ‘sprankelende veelstemmige poëzie’. De 47-jarige dichter is een van de jongste laureaten ooit. Schaffer woont in Zuid-Afrika. Hij doceert Nederlands aan de universiteit van Stellenbosch.

Alfred Schaffer is zoon van een *Arubaanse* moeder en een Nederlandse vader. Zij kwam in de jaren vijftig naar Nederland en volgde een opleiding tot verpleegkundige. Zij stierf op jonge leeftijd. In 2020, in zijn bundel ‘Wie was ik. Strafregeels’, schreef Schaffer voor het eerst over zijn persoonlijke leven en over dat van zijn moeder.

Schaffer debuteerde in 2000 met ‘Zijn opkomst in de voorstad’. Tot nu toe schreef hij twintig bundels. De jury noemt ze ‘spitsvondig, dubbelzinnig en van een sprankelende veelstemmigheid. ‘Het zijn vaak rare dingen die hij de wereld instuurt en daar zitten we dan mee.’ ‘Dat zeggen mijn vrouw en dochter ook altijd’, aldus Schaffer in een gesprek met Trouw-redacteur Iris Pronk.

* * *

UITGELICHT: Tweede Kamerverkiezingen 2021 en de aandacht voor onze koninkrijksrelaties in verkiezingsprogramma’s

Nederland kiest volgend jaar op 17 maart een nieuwe Tweede Kamer. Zo’n zestig partijen staan er voor geregistreerd bij de Kiesraad. In hoeverre besteedt de Nederlandse politiek aandacht aan onze koninkrijksrelaties? Het Genootschap Nederland-Aruba neemt de (concept-)verkiezingsprogramma’s van enkele in het parlement vertegenwoordigde partijen onder de loep.

‘Nederlandse Koninkrijk, prachtige plek in de wereld’

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie noemt de inrichting van het Koninkrijk uniek. ‘Naast Nederland maken Aruba, Curaçao en Sint Maarten als autonome landen deel uit van het Koninkrijk. En Bonaire, Sint Eustatius en Saba vormen het Caribisch deel van Nederland. Het Nederlandse Koninkrijk neemt daarmee een prachtige plek in de wereld in.’

De VVD vindt dat de eilanden hun eigen toekomst moeten kunnen bepalen. ‘Zij moeten dus kunnen besluiten om onafhankelijker te worden. Bij eigen autonomie van de landen hoort meer verantwoordelijkheid. Helaas komt het nog te vaak voor dat landen binnen het Koninkrijk in hun relatie met Nederland wel de lusten en niet de lasten willen, zoals extra toezicht op behoorlijk bestuur. Aan die situatie moet een einde komen. Verzoeken om geld willigen we alleen nog in op voorwaarde van hervorming van de onderlinge relaties en het Statuut.’

De VVD zet komende jaren in op:

- Eigen verantwoordelijkheid voor autonome landen, die financieel hun eigen broek op moeten houden. Nederland kan ondersteuning bieden bij de borging van de kwaliteit van het bestuur, justitie en financiën. Ook kan Nederland hulp aanbieden bij het opleiden van bestuurders.
- Wederkerigheid is uitgangspunt voor de relaties binnen het Koninkrijk. De scherpe voorwaarden die Aruba, Curaçao en Sint Maarten stellen aan Nederlanders die zich daar willen vestigen, gelden ook andersom. De voorwaarden voor het verkrijgen van het Nederlanderschap op Aruba, Curaçao en Sint Maarten worden onverkort gehandhaafd.
- Een expliciete bepaling in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden: naast Aruba kunnen ook Curaçao en Sint Maarten verklaren dat ze onafhankelijk willen worden. Geldt ook voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba.
- Herziening van het Statuut en creëer een Gemeenebest voor de relatie van Nederland met Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Bonaire, Sint Eustatius en Saba mogen zich desgewenst bij het Gemeenebest aansluiten. Dan worden zij ook onafhankelijk.

= = = =

‘Een goed functionerende rechtsstaat op de eilanden’

‘Een sterke en daadkrachtige democratie’ heet het hoofdstuk van het verkiezingsprogramma van de Partij van de Arbeid waarin ‘Caribisch Nederland en het Koninkrijk’ is opgenomen. Kernbegrippen zijn: samenwerking, verbondenheid, waardering voor verschillen, ruimhartige steun en versterking van democratische inbreng.

De visie van de PvdA op het Koninkrijk:

- Wederzijdse, constructieve samenwerking met Caribisch Nederland en de autonome landen binnen het Koninkrijk. We werken samen, in het besef van onze verbondenheid, met waardering voor de verschillen. Inspraak voor de inwoners is belangrijk.
- We versterken de democratische inbreng van de eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba door hun vertegenwoordigers spreekrecht te geven in de Tweede Kamer bij wetten die hen aangaan.
- De registratieverplichting bij verkiezingen komt te vervallen voor de inwoners van Curaçao, Aruba en Sint Maarten.
- Een goed functionerende rechtsstaat op de eilanden. Dat is een voorwaarde voor goede samenwerking en het verbeteren van de situatie op de eilanden.
- We steunen Caribisch Nederland en de autonome landen in geval van nood. Bij de bestrijding van de Coronacrisis en de wederopbouw steunen we hen ruimhartig.
- We maken van armoedebestrijding prioriteit, zodat huur en boodschappen weer betaalbaar worden. Met speciale aandacht voor de positie van kinderen.
- We beschermen de prachtige natuur en zetten in op duurzaam toerisme. De eilanden zijn niet eenzijdig afhankelijk van het toerisme.
- Klimaatverandering zal grote gevolgen hebben voor Caribisch Nederland en de autonome landen. We investeren in klimaatadaptatie en duurzame energie.

- De autonome landen krijgen een grotere rol in de Nederlandse diplomatie en ons handelsbeleid. Wij staan pal voor de internationale rechtsorde en de bescherming die mensenrechtenverdragen daarmee ook in Nederland (en het Koninkrijk) bieden.

= = = =

‘Binnen het Koninkrijk zijn we solidair’

Het CDA besteedt in haar verkiezingsprogramma ‘Zorg voor Elkaar’ beknopt aandacht aan de koninkrijksrelaties:

- Nederland is door de gezamenlijke geschiedenis nauw verbonden met de Caribische delen van het Koninkrijk: de autonome landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten en Bonaire, Sint Eustatius en Saba.
- Binnen het Koninkrijk zijn we solidair, zeker in deze tijd van Corona. Wel zien we erop toe dat hulp daar terecht komt waar deze werkelijk nodig is en bijdraagt aan de ontwikkeling van de eilanden.
- Voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba zetten we in op een verdere versterking van de lokale bestuurskracht.
- Door meer financiële ruimte in de vrije uitkering vergroten we de zelfredzaamheid en beleidsvrijheid en verminderen we de bureaucratie vanuit Den Haag.
- Werken aan verbreding van de economische basis en inzetten op duurzaam toerisme en landbouw om de eigen inkomsten te versterken.
- Verhoging van het sociaal minimum voortzetten om de armoede terug te dringen.

= = = =

‘Gelijkwaardigheid in democratie en bestuur’

In ons Koninkrijk der Nederlanden delen we een verleden én een toekomst, aldus D66. ‘Solidariteit staat voorop. Als een ramp als orkaan Irma een eiland verwoest, of als de crisis in Venezuela ook de eilanden treft, wordt het hele Koninkrijk geraakt.’

Tallose Nederlanders hebben banden met zowel Europees Nederland als de eilanden. Met een voet op twee continenten is ons Koninkrijk een factor van belang in Europa en Amerika. De belangrijkste beleidspunten van D66:

- Een bloeiende democratie en een sterke rechtsstaat zijn cruciaal voor de toekomst. Bij het beleid voor Caribisch Nederland streven we naar gelijkwaardigheid met Nederland.
- De Rijksministerraad stelt met de autonome landen een meerjarenprogramma op. Dit programma bevat speerpunten als goed onderwijs, veiligheid, duurzaamheid en versterking van de democratische rechtsorde.

- Er komt een bijzondere vertegenwoordiger of gemeenschappelijke adviescommissie die de samenwerking versterkt op het gebied van klimaat, economie en sociale en culturele betrekkingen.
- De autonome landen verdienen een sterkere positie in de wereld. We geven Curaçao, Sint Maarten en Aruba een grotere rol in diplomatie en handelsbeleid voor alle landen in het Koninkrijk.
- De registratieverplichting voor het stemmen bij Europese Kamerverkiezingen moet komen te vervallen voor de inwoners van Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Een stem uitbrengen moet – net als in Nederland – kunnen bij stemlokalen op elk eiland. De inwoners van alle vier de landen krijgen een gelijke kans om gebruik te maken van hun stemrecht.
- Rijkswetten gelden voor het hele Koninkrijk, maar alleen inwoners van Nederland kiezen nu de volksvertegenwoordiging die over rijkswetgeving besluit. Dat moet anders. Bij de behandeling van rijkswetgeving krijgt een select aantal gedelegeerden van de Staten van Curaçao, Aruba en Sint Maarten ook stemrecht in de Tweede Kamer.
- Samenwerken voor kennis, cultuur en werk: Europees en Caribisch Nederland kunnen elkaar inspireren door samen te leren, werken en creëren. We willen investeren in onderwijs, cultuur en werk. Goed voor onze landen én voor het toerisme.
- Meer investeren in cultuur in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Daardoor kan de gemeenschappelijke cultuur in het Caribisch gebied internationaal sterker worden uitgedragen. Er komt een cultureel erfgoedfonds en een stimuleringsregeling voor samenwerking en creatieve vernieuwing tussen kunstenaars en de creatieve industrie. We maken extra geld vrij voor programma's, tentoonstellingen en cultuurhistorische plekken die het verhaal van het slavernijverleden vertellen.
- We investeren in kwaliteit van onderwijs. We willen uitval in het onderwijs voorkomen en de toegang tot Erasmus+ verbeteren. We verruimen de mogelijkheden voor zomerprogramma's en minors van hogescholen, vergroten kansen met Europese programma's en gaan door met de program calls voor samenwerking in wetenschappelijk onderzoek.
- Een groene en schone economie: de Caribische delen van ons Koninkrijk hebben een unieke economische positie. Er liggen kansen voor innovatie in de landbouw, visserij, digitalisering, duurzame energie, schoon vervoer, circulaire economie en natuurbehoud, zoals de zeldzame koraalriffen. Wij willen samenwerken om deze kansen te verzilveren.
- Duurzame en natuurvriendelijke initiatieven in de toerismesector worden gesteund ten gunste van kleine ondernemers en vakonderwijs.
- We zorgen voor een betere toegang tot het Europees Sociaal Fonds en andere Europese fondsen, ter ondersteuning van werkgelegenheid voor met name jongeren en kwetsbare groepen. Hier ligt een ondersteunende en faciliterende rol voor de Nederlandse overheid.
- Nederland stelt vanuit het buitenlandsbeleid kennis en capaciteit beschikbaar voor het ontwikkelen van ondernemerschap en exploiteren van exportproducten.
- Tegengaan van klimaatverandering, behoud van de natuur: Het grootste natuurgebied van ons Koninkrijk ligt in het Caribisch deel. Haar flora en fauna zijn fenomenaal. Nederland moet in zijn klimaat- en natuurbeleid aandacht geven aan het risico dat bewoners hard worden getroffen door klimaatverandering.
- D66 start een koninkrijksbreed Klimaatfonds. Met investeringen in hernieuwbare energie kunnen de eilanden zelfvoorzienend worden. Ook investeringen in behoud en verbetering van biodiversiteit hebben prioriteit.

- Het investeringsfonds Invest-NL kan ingezet worden voor investeringen in duurzaamheid en innovatie op Curaçao, Aruba, Sint Maarten en de BES-eilanden, zodat ze minder afhankelijk zijn van de petrochemische industrie.
- De lozing van afvalwater op zee is een bedreiging voor de koraalriffen. Vóór 2025 moet een riolering- en afvalwaterzuiveringssysteem worden aangelegd op de eilanden. Er komt strenger toezicht op het illegaal dumpen van afval. Ook willen we betere kustbescherming en minder kustbebouwing.
- Stabiliteit in de regio: We steunen het Caribisch deel van het Koninkrijk om hun economische positie in de regio te behouden en de stabiliteit te bevorderen. De regio mag niet het slachtoffer worden van de Venezuela-crisis en andere geopolitieke ontwikkelingen.
- Het Caribische deel van het Koninkrijk is geraakt door de coronacrisis. Wij willen een ruimhartig beleid met voorwaarden die proportioneel zijn en oog hebben voor de feitelijke situatie op de eilanden.
- We zetten een taskforce op die het Caribisch deel van het Koninkrijk ondersteunt bij menselijk migratie- en asielbeleid. We ondersteunen de lokale sociale advocatuur.

= = = =

‘Goede regeling voor geschillen is absoluut noodzakelijk’

‘Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat niet alleen uit grondgebied in Europa, maar ook uit landen in de Caraïbische Zee: Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de bij Nederland horende eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De samenwerking verloopt lang niet altijd vlekkeloos, en sommige eilanden hebben moeite orde op zaken te stellen. Nederland moet de helpende hand bieden, vooral in praktische zin.’ Aldus het verkiezingsprogramma van de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP).

Binnen het Koninkrijk staat een zo groot mogelijke zelfstandigheid van de verschillende landen voorop, vindt de SGP. Steun uit Nederland dient meer uit praktische dan uit financiële hulp te bestaan. Bij de besteding van de noodhulp na de verwoestingen die orkaan Irma aanrichtte, moet er goed op worden gelet of het geld inderdaad ten goede komt aan de bevolking en de opbouw van de samenleving.

Het programma behelst o.m. de volgende beleidspunten:

- Een goede regeling voor geschillen tussen de landen binnen het Koninkrijk is absoluut noodzakelijk. Daarbij is betrokkenheid vanuit de verschillende landen onontbeerlijk omdat het land Nederland zelf ook belanghebbende is. De regering mag alleen afwijken van adviezen van de Raad van State over Koninkrijksgeschillen als daar goed gemotiveerde zeer zwaarwegende redenen voor zijn.
- De financiële positie van de meeste Caribische landen binnen het Koninkrijk en op de BES eilanden is zorgelijk. Nederland moet niet schromen stevig in te grijpen om de begrotingsdiscipline op orde te krijgen.
- Nederland moet niet schromen om in te grijpen als op (een van de) eilanden sprake is van slecht functionerend bestuur. Het aanstellen van een regeringscommissaris die

gezaghebbend kan optreden, zoals op Sint-Eustatius is gebeurd, is in dergelijke gevallen aan te bevelen.

- Nederland draagt, samen met de andere landen, zorg voor bestrijding van mensen- en drugshandel en andere ondermijnende criminaliteit. Daarvoor is steun uit Nederland nodig. Voor de bestrijding van illegale migratie uit onder meer Venezuela geldt hetzelfde. Nederland blijft daarom investeren in versterking van de Kustwacht.
- In de strijd tegen criminaliteit is het belangrijk dat de landen zoveel mogelijk gelijke regels kennen om ondermijning van het gezag en het bestuur tegen te gaan. Gebeurt dat niet, dan trekt de zwakste schakel binnen het Koninkrijk de criminaliteit aan. Nederland moet aandringen op versterking van de controle op drugs op de vliegvelden en in de zeehavens van de landen van het Koninkrijk.
- De SGP vindt het belangrijk dat er ook op de eilanden bij de aanpak van (jeugd)problemen goed wordt samengewerkt met de plaatselijke kerken. Ondersteuning van gezinnen en samenwerking met de kerken in de strijd tegen armoede is belangrijk. De ministeries hebben bij de uitoefening van hun bevoegdheden bijzonder oog voor de specifieke situatie op de BES-eilanden op het terrein van onder meer justitie, onderwijs en milieu.
- Nederland moet, wellicht samen met een ‘pool’ van bondgenoten, aanschaf overwegen van maritieme patrouillevliegtuigen, zoals de ‘slimme’ P-8 Poseidon. Dit is nodig gezien de inzet van geavanceerde onderzeeboten door andere landen, de onrust en migratiestromen aan de grenzen van Europa, en inzet in het Caribische deel van ons Koninkrijk.
- Bonaire, Sint Eustatius en Saba moeten de vrije ruimte houden om geen abortus, euthanasie, homohuwelijk en prostitutie op hun eilanden te willen. Er wordt geen dwang uitgeoefend om zulke zaken te accepteren. Datzelfde geldt voor de andere landen binnen het Koninkrijk: Aruba, Curaçao en Sint Maarten.
- Drugshandel en drugsgebruik dienen binnen het gehele Koninkrijk streng bestraft te worden. Om dat te bereiken is nauwe samenwerking met de Nederlandse politie en justitie noodzakelijk.
- Goede en betaalbare zorg- en onderwijsvoorzieningen worden gewaarborgd.
- In 2010 is er voor Nederland en de voormalige Nederlandse Antillen een nieuwe staatkundige structuur van kracht geworden. Alle landen van het Koninkrijk zijn gelijkwaardig. Dat betekent niet dat er geen sprake mag zijn van kritiek op elkaars functioneren. Feit is dat de nieuwe verhoudingen geen oplossing hebben gebracht voor de talloze problemen die er zijn. Helaas tieren corruptie en criminaliteit welig in sommige delen van het Koninkrijk. Ook blijkt er veel mis te zijn met de politie en zijn de gevangenen bepaald niet op orde.
- Uitgangspunt voor de zelfstandigheid van de landen van het Koninkrijk dient te zijn dat ze niet meer afhankelijk zijn van Nederlands geld.
- De misstanden bij de politie en in de gevangenen moeten worden aangepakt.
- Voor de aanpak van (jeugd-)problematiek is het belangrijk dat de bestuurders op de eilanden goed samenwerken met lokale kerken en geloofsgemeenschappen.

= = = =

**GROEN
LINKS**

‘Cariben gaan in eigen energie voorzien, strijden voor Vrede en Veiligheid’

GroenLinks zet groene energie, sociaal beleid en strijden voor vrede en veiligheid voorop in zijn verkiezingsprogramma. ‘Caribisch Nederland gaat in de eigen energie voorzien en wordt een voortrekker in de Cariben. We ondersteunen Curaçao bij het sluiten en saneren van de Islaraffinaderij, waarmee ruimte ontstaat voor woningbouw, toerisme en duurzame economische ontwikkeling.’

Onder het motto ‘Iedereen doet mee’ stelt GL voor Caribisch Nederland een sociaal minimum vast voor een fatsoenlijk bestaan. Toegang tot eerste levensbehoeften, zoals medische zorg, drinkwater en elektriciteit, wordt gegarandeerd. De partij ‘strijdt voor Vrede en Veiligheid: we investeren in de marine, die we ook inzetten om het Caribische deel van ons Koninkrijk te beschermen.’

Een samenvatting van de standpunten:

- Caribische Nederlanders zijn Nederlanders. Nederland kan de bewoners van deze eilanden niet de toegang weigeren. De bevolking van de eilanden moet zelf beslissen of zij deel wil gaan uitmaken van de Europese Unie. Welke keuze zij ook maakt, Nederland en de EU dienen de eilanden te helpen bij het terugdringen van vervuiling en het beschermen van de rijke natuur. Nederland gaat de eilanden helpen energieneutraal te worden.
- Het is onaanvaardbaar dat grote groepen eilandenbewoners onder het bestaansminimum leven in sloppenwijken, terwijl de toeristische sector op de eilanden bloeit. GL zet daarom sterk in op armoedebestrijding, om te beginnen met het vaststellen van een sociaal minimum dat voldoende is om van rond te komen.
- Nederland moet fors investeren in werkgelegenheidsprojecten. Hotelketens moeten bijvoorbeeld door de overheid gestimuleerd worden om werknemers van de eilanden in dienst te nemen.
- De eilanden zelf moeten beslissen of zij buiten het grondgebied van de Europese Unie blijven of er als ‘ultraperifeer gebied’ deel van gaan uitmaken. Welke keuze zij ook maken, de eilandbewoners hebben recht op een gezonde leefomgeving. Caribisch Nederland heeft een ongekende natuur, met prachtige koraalriffen en tropisch regenwoud. De EU en Nederland moeten deze natuur helpen beschermen door stapsgewijze invoering én handhaving van milieuwetten zoals we die in Europa kennen.
- Het aanpakken van de vervuilende uitstoot van olieraffinaderijen heeft voorrang. Tevens moeten de eilanden steun krijgen bij de ontwikkeling van duurzame energie, met als einddoel de eilanden energieneutraal te maken.
- Eind 2010 werd een staatkundige herziening van kracht. GroenLinks is voorstander van deze staatsrechtelijke structuur, omdat die bijdraagt aan beter openbaar bestuur.

== ==

‘Koninkrijk dreigt ten onder te gaan aan ruzies en wantrouwen’

‘Het huidige Koninkrijk van Nederland met de autonome landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten dreigt ten onder te gaan aan politieke ruzies en onderling wantrouwen. We willen daarom een nieuw verdrag, waarin staat hoe de vier landen op basis van gelijkwaardigheid gaan samenwerken.’

Aldus de Socialistische Partij. Volgens de SP bepalen de landen in de Cariben waar zij zélf verantwoordelijk voor willen zijn en wat zij willen dat Nederland gaat doen. ‘Er moet een nieuw Statuut voor het Koninkrijk komen, waarin we vastleggen hoe de verantwoordelijkheid voor goed bestuur is geregeld. Hier in Nederland kunnen wij geen verantwoordelijkheid nemen voor financieel wanbeleid of voor de integriteit van het bestuur van Curaçao, Aruba en Sint Maarten.’

Nederland moet Curaçao, Aruba en Sint Maarten zo veel mogelijk ondersteunen om een betere toekomst voor de bevolking mogelijk te maken. ‘Maar Nederland kan niet verantwoordelijk zijn voor falende en corrupte bestuurders op deze eilanden, zoals nu het geval is.’ De SP wil een nieuw Statuut voor het Koninkrijk, waarin de landen Nederland, Curaçao, Aruba en Sint Maarten samenwerken op basis van gelijkwaardigheid.

De ministeries in Den Haag moeten speciale aandacht besteden aan de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Goed onderwijs en goede zorg zijn een voorwaarde om mensen op de eilanden en betere toekomst te bieden. Maatregelen moeten worden genomen om de armoede onder kinderen op deze eilanden te bestrijden, meer werk te creëren voor jongeren en te voorkomen dat ouderen in armoede vervallen.

= = = =

Verbod oxybenzonehoudende zonnebrandcrèmes

De Partij voor de Dieren stelt flora en fauna op de Caribische eilanden centraal. ‘Bonaire, Saba en Sint-Eustatius zijn bijzondere Nederlandse gemeenten en eilanden met een grote soortenrijkdom aan planten en dieren. Er komen koraalriffen, zeldzame wilde orchideeën en meer dan 10.000 diersoorten voor, waaronder flamingo’s, leguanen en zeeschildpadden. Door overbevissing, klimaatverandering, baggerwerkzaamheden, erosie, toerisme en slechte afvalwaterzuivering, wordt deze unieke natuur en vele diersoorten bedreigd.’

De inzet van de PvdD:

- De Rijksoverheid draagt via regels, handhaving, kennis en financiële steun bij aan het behoud, de bescherming en de versterking van de natuur op en rond de Caribisch Nederlandse eilanden.
- Bescherming van de koraalriffen krijgt hoge prioriteit. De verkoop en import van oxybenzonehoudende zonnebrandcrèmes wordt verboden ter bescherming van koraalriffen.
- Het Rijk investeert in de snelle aanleg van goede afvalwaterzuiveringen op de eilanden, zodat die gelijkwaardig zijn aan Europese en Nederlandse standaarden om rampzalige gevolgen voor het koraal tegen te gaan.

- Activiteiten die schadelijk zijn voor de biodiversiteit worden niet gefinancierd met Nederlands belastinggeld.
- In het wild levende dieren en loslopende dieren op de eilanden, zoals ezels, honden en katten, krijgen optimale bescherming. Er komt een chipplicht voor honden en katten. Het Rijk financiert een sterilisatie- en castratieprogramma om de hoeveelheid zwerfdieren te verminderen.
- De Rijksoverheid zorgt voor voldoende financiering om gewonde, zieke en hulpbehoevende dieren op te kunnen vangen in gespecialiseerde opvangcentra.

* * * * *